

Bestuurlijke afsprakenkader bedrijventerreinen 2010 – 2020

Aanleiding

In de brief aan de Tweede Kamer “Agenda voor 2008 – 2009 herijking aanpak bedrijventerreinen” (TK 29435, nr 73, 7 december 2007), kondigen de ministers van VROM en EZ aan dat zij de behoefte voor de lange termijn baseren op het Transatlantic Market scenario zoals beschreven in de studie Welvaart en Leefomgeving (WLO). Deze politieke keuze moet leiden tot zorgvuldig ruimtegebruik, het behoud van openheid van het landschap en kwalitatief en kwantitatief voldoende bedrijventerreinen voor de economie.

De basis van dit afsprakenkader ligt in de Samenwerkingsagenda Mooi Nederland (ondertekend tussen de ministers van VROM en EZ, het IPO en de VNG op 6 december 2007), de brief van de ministers van VROM en EZ “Agenda voor 2008 – 2009 herijking aanpak bedrijventerreinen” (TK 29435, nr 73, 7 december 2007), het advies van de Taskforce Noordanus d.d. 9 september 2008 en het Bestuursakkoord Provincies 2008 – 2011 d.d. 4 juni 2008.

Het doel van dit bestuurlijk afsprakenkader is om de kaders en het tijdsplan voor het op te stellen convenant tussen rijk, provincies en VNG neer te zetten. Dit afsprakenkader wordt, in het licht van de uitvoering van de afspraken uit het bestuursakkoord rijk-provincies en het kabinetsstandpunt op de Taskforce (Her)ontwikkeling Bedrijventerreinen nader uitgewerkt. Het convenant dient uiterlijk juli 2009 ondertekend te zijn en bevat een uitwerking van de onderdelen van dit bestuurlijk afsprakenkader.

Bestuursakkoord Provincies 2008 – 2011

In het Bestuursakkoord Provincies 2008 – 2011 is afgesproken dat:

“Het rijk onderschrijft de belangrijke rol van de provincie in de planning en uitvoering van het beleid voor bedrijventerreinen. Rijk en IPO geven hieraan geheel binnen de kaders van de Nota Ruimte vorm. In 2008 is in het samenwerkingsakkoord Mooi Nederland vastgelegd op welke wijze tussen het rijk en de afzonderlijke provincies hierover afspraken worden gemaakt. In deze samenwerkingsagenda is ook de afspraak gemaakt om een taskforce bedrijventerreinen in te stellen (commissie Noordanus). In een tussenrapportage heeft deze commissie aangegeven dat versterking van de regionale uitvoeringsstrategie de kern van haar opgave is en dat er daarbij een eindverantwoordelijkheid voor provincies is. Deze vaststelling komt overeen met het advies van de commissie Ladders die voorstelt om het beleid voor bedrijventerreinen aan de provincies te decentraliseren. Mede op basis van het eindadvies van de commissie Noordanus en op basis van de ervaringen met de Topperregeling zal de uitwerking in oktober 2008 in overleg tussen rijk en provincies nader worden vormgegeven.”

In het te tekenen convenant in juli 2009 zal aan deze afspraak invulling worden gegeven.

Wat willen wij samen bereiken?

Deze bestuurlijke afspraken zijn een middel om gezamenlijk een succesvol, duurzaam en economisch verantwoord bedrijventerreinenbeleid te stimuleren. Een succesvol, duurzaam en economisch verantwoord bedrijventerreinenbeleid houdt het volgende in:

- In 2020 is het herstructureringsprogramma voor de opgave van 15.800 ha in uitvoering;
- Nieuwe bedrijventerreinen worden aangelegd op basis van regionale plannings, die verankerd worden in provinciale structuurvisies.;
- De bedrijventerreinen hebben economische kwaliteit, ruimtelijke kwaliteit en zijn toekomstvast;
- De SER-ladder is het instrument bij regionale plannings;
- De provincies zijn de regisseur van het bedrijventerreinenbeleid; gemeente de uitvoerders. Het rijk heeft in dit nieuwe bedrijventerreinenbeleid de kaderstellende rol voor de ruimtelijke basiskwaliteit en de ruimtelijke hoofdstructuur conform de Nota Ruimte.
- Een financiële koppeling op regionaal niveau tussen de ontwikkeling van oud en nieuw is mogelijk;
- Op de lange termijn: een verzakelijkt bedrijventerreinenbeleid met een meer marktgestuurde bedrijventerreinenmarkt en op den duur een minder (zware) overheidsrol van rijk, provincies en gemeenten.

De rolverdeling

Wettelijke taken en instrumenten

De overheden hebben als taak om zorg te dragen voor een goede ruimtelijke ordening in Nederland. Het rijk is systeemverantwoordelijk voor de ruimtelijke basiskwaliteit en ruimtelijke hoofdstructuur (Nota Ruimte). Het rijk scheidt de "architectuur" voor de decentrale overheden, waarbij de provincie vooral de regie voert op (boven)regionale ontwikkelings. Gemeenten zijn de uitvoerder en initiator van de regionale en lokale ontwikkelings.

Elke overheidslaag (rijk, provincie, gemeente) heeft in het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) de verplichting om in structuurvisies de ruimtelijke belangen te expliciteren en beleid hierop te formuleren. Nationale belangen worden vastgelegd in de Algemene Maatregel van Bestuur Ruimte. Hierin stelt het rijk regels aan de inhoud of motivering van bestemmingsplannen en provinciale verordeningen. Provincies en gemeenten leggen hun provinciale / gemeentelijke belangen vast in de provinciale / gemeentelijke structuurvisies. De door provincies benoemde provinciale belangen kunnen juridisch worden verankerd in een verordening waarin dan voorwaarden aan de inhoud of motivering van bestemmingsplannen worden gesteld. Voor specifieke gevallen kunnen door middel van pro-actieve of reactieve aanwijzingen kunnen rijks of provinciale eveneens doorwerking krijgen.

Beleidsmatige taken

Een succesvol en duurzaam bedrijventerreinenbeleid draait om een goede samenwerking tussen provincies en gemeenten. Het rijk heeft in dit nieuwe bedrijventerreinenbeleid een kaderstellende rol voor de ruimtelijke basiskwaliteit en de ruimtelijke hoofdstructuur conform de Nota Ruimte. Gemeenten hebben de rol om in regionale verbanden samen te werken, af te stemmen en plannings op te stellen en deze uit te voeren. De herstructureringsopgave kan in dit land niet uitgevoerd worden zonder een voortvarende inzet van gemeenten. Het is daarmee noodzakelijk dat provincies samen met gemeenten komen tot vertaling van dit kader in onderlinge afspraken. Provincies treden op als regisseur en bewaken van het bedrijventerreinenbeleid. Zij stellen de

kaders van het bedrijventerreinenbeleid in structuurvisies en sturen daarmee de regionale afstemming, grijpen in als het niet van de grond komt en bewaken de herstructureringsopgave.

BESTUURLIJK AFSPRAKENKADER

Besproken en vastgesteld in het bestuurlijk overleg d.d. 24 oktober 2008 tussen de ministers van VROM, EZ en de koepels IPO (namens de 12 provincies) en VNG.

I. Algemeen

De begrippen die we hanteren in dit afsprakenkader sluiten aan bij de definities in het Integrale Bedrijventerreinen Informatie Systeem (IBIS).

Wij spreken het volgende proces af:

- a. In juni 2009 vindt er bestuurlijk overleg plaats over de financiële bijdrage van het rijk de provincies en de gemeenten voor de herstructureringsopgave en over het behoefteramingscijfer per provincie. De financiële bijdrage wordt gesplitst in een bijdrage voor de korte termijn (coalitieperiode) en de lange termijn. Op basis daarvan wordt er in juli 2009 een convenant getekend tussen het rijk, alle provincies en de VNG met daarin de financiële consequenties, de financiële bijdrage van het rijk en de provincie (landelijk en per provincie) voor herstructurering, het landelijke behoefteramingscijfer voor de periode 2010 – 2020 (inclusief een vertaling naar provincies) en deze bestuurlijke afspraken.
- b. In het voorjaar en najaar van 2009 vinden er bestuurlijke overleggen plaats tussen rijk, provincies, IPO en VNG over de voortgang van deze afspraken.

II. Regionale samenwerking en afstemming

Wij delen de analyse van de Taskforce Noordanus dat de bedrijventerreinenmarkt een regionale (grond)markt is en dat om die reden het voor de hand ligt om de uitvoering van het bedrijventerreinenbeleid regionaal te organiseren.

Wij spreken het volgende af:

Het is de rol van het rijk om:

De bestuurlijke kaders aan te geven waarbinnen provincies en gemeenten de regionale samenwerking vorm kunnen geven.

Het is de rol van de provincie om:

- a. Samen met gemeenten een kader voor regionale afstemming en planning van bedrijventerreinen uit te werken en dit vast te leggen in een structuurvisie. Daarin is de SER-ladder een leidend instrument.
- b. Bij bestemmingsplannen voor de aanleg van bedrijventerreinen te kijken of regionale afstemming heeft plaatsgevonden zoals vastgelegd in de provinciale structuurvisie.
- c. Regie te voeren op de intergemeentelijke / regionale afstemming van de planning en realisatie van nieuwe bedrijventerreinen en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen in onderlinge samenhang. Hiervoor duiden provincies regionale afstemming en planning van bedrijventerreinen aan als provinciaal belang in hun structuurvisies.

Het is de rol van de gemeenten om:

- d. Intergemeentelijke / regionale samenwerkingsverbanden te vormen om plannings voor bedrijventerreinen te maken en af te stemmen.
- e. In die samenwerkingsverbanden te komen tot een regionale planning die past binnen de provinciale raming.
- f. De SER-ladder voor bedrijventerreinen te hanteren bij het opstellen van regionale plannings.

III. Behoefteraming, planning en realisatie van bedrijventerreinen

De systematiek van behoefteraming, planning en realisatie van bedrijventerreinen is op hoofdlijnen beschreven in bijlage 1.

Wij spreken het volgende af:

- a. Rijk en provincies treden in februari 2009 per provincie op ambtelijk niveau in overleg om tot overeenstemming te komen over de behoefte aan (nieuwe) bedrijventerreinen in de periode 2010 – 2020 per provincie. In dit overleg worden de behoefteramingscijfers van de provincies vergeleken met de behoefteramingscijfers per provincie van het rijk. Tevens bezien partijen in hoeverre de gezamenlijke ramingen van provincies passen binnen het landelijke Transatlantic Market-scenario. In dit overleg wordt ook gesproken over de harde plancapaciteit (voor zover wijzigingen hierin niet leiden tot het risico van planschade) en de herstructureringsopgave per provincie.
- b. Rijk en provincies spreken in juli 2009 een landelijk behoefteramingscijfer voor nieuwe bedrijventerreinen af uitgaande van het Transatlantic Market scenario voor de periode 2010 – 2020. Bij deze afspraak zit een indicatieve verdeling naar provincies.
- c. Rijk en provincies monitoren in IBIS het aanbod aan nieuwe bedrijventerreinen op landelijk en provinciaal niveau.
- d. Rijk en provincies treden in overleg als het geplande en gerealiseerde aanbod aan nieuwe bedrijventerreinen hoger is dan de afgesproken raming aan nieuwe bedrijventerreinen op landelijk niveau.
- e. Rijk en provincies treden in overleg als het geplande en gerealiseerde aanbod aan nieuwe bedrijventerreinen in een bepaalde provincie significant afwijkt van de cijfers per provincie.

Het is de rol van het rijk om:

- f. Een landelijke behoefteraming voor de periode 2010 tot 2020 op te stellen op basis van de huidige ramingsmethodiek uitgaande van het Transatlantic Market scenario.
- g. De toepassing van de SER-ladder als motiveringsplicht bij bestemmingsplannen voor bedrijventerreinen in de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Ruimte te borgen.
- h. De landelijke ramingsmethodiek die wordt gehanteerd voor het opstellen van de Bedrijfslocatiemonitor in 2010 te moderniseren. Het rijk zal dit doen in samenspraak en samenwerking met provincies en gemeenten.

Het is de rol van de provincie om:

- i. In overleg met gemeenten een provinciale behoefteraming op te stellen voor februari 2009 inclusief een doorvertaling naar regio's, waarbij het totaal van de provinciale ramingen moet passen binnen de landelijke raming.

- j. Regionaal gedifferentieerd bedrijventerreinenbeleid te voeren op basis van regionale economische ambities, toekomstige trends of demografische ontwikkelingen.
- k. Indien provincies, naar boven of onder, afwijken van het Transatlantic Market scenario dan motiveren zij dit op basis van deze economische ambities, toekomstige trends of demografische ontwikkelingen.
- l. De ramingen om de vier jaar te herijken.
- m. Regie te voeren op het opstellen van regionale plannings door samenwerkende gemeenten in regionaal verband op basis van de provinciale behoefte-raming.
- n. Er op toe te zien dat de regionale plannings passen binnen de provinciale behoefte-raming en dat plannings hun doorwerking vinden in bestemmingsplannen.

Het is de rol van de gemeenten om:

- o. In intergemeentelijke / regionale samenwerkingsverbanden samen met de provincie een regionale planning op te stellen die past binnen de provinciale raming.
- p. Te zorgen dat bedrijventerreinen worden gerealiseerd en op de markt gebracht conform de regionale planning.

IV. Herstructurering

De achterstallige herstructurering kan niet wachten op de structurele effecten van verzakelijking aangezien dit kan leiden tot een ongewenst proces van sociale, ruimtelijke en economische verwaarlozing. Rijk, provincies en gemeenten zien de urgentie om nu gezamenlijk actie te ondernemen. De komende tijd wordt in een uitvoeringsstrategie bekeken hoe het advies van de Taskforce (Her)ontwikkeling Bedrijventerreinen kan worden uitgewerkt in concrete afspraken in het licht van het nog in te nemen kabinetsstandpunt, de financiële kaders en de nadere vormgeving van de afspraken uit het bestuursakkoord rijk-provincies.

Wij spreken daarom het volgende af:

- a. Om de herstructureringsopgave van 15.800 ha op te pakken maken rijk, provincies gemeenten in 2009 een uitvoeringsprogramma "Inhaalslag herstructurering bedrijventerreinen 2010 – 2020". Dit uitvoeringsprogramma is de som van de door provincies en gemeenten op te stellen uitvoeringsprogramma's herstructurering bedrijventerreinen 2010 – 2020 per provincie. Hierbij zullen ook de financiële consequenties voor alle overheden en indien mogelijk bedrijfsleven in beeld worden gebracht.
- b. Voor het bepalen van de herstructureringsopgave nemen rijk, provincies en gemeenten alleen (zware) revitaliserings- en herprofielingslocaties mee.
- c. Verder werken rijk, provincies en gemeenten in dit uitvoeringsprogramma ook uit hoe parkmanagement geborgd wordt als mechanisme om veroudering tegen te gaan.
- d. Rijk, provincies en gemeenten nemen bij de opstelling van dit uitvoeringsprogramma herstructurering de financiële kaders in acht.
- e. In dit uitvoeringsprogramma wordt inzicht gegeven in :
  - 1) De hoogte en dekking van de kosten voor alle betrokken overheden
  - 2) Welke financiële constructie hiervoor het meest passend is.
  - 3) Uitwerking van de financiële koppeling op regionaal niveau tussen oud en nieuw.
  - 4) Het gebruik van regionale ontwikkelingsmaatschappijen als instrument te bezien.
  - 5) De inzet en eventuele aanpassingen van het Wro instrumentarium.

- f. In 2020 is het herstructureringsprogramma voor de opgave van 15.800 ha in uitvoering.
- g. Rijk, provincies en gemeenten bezien om de twee jaar de voortgang van de herstructureringsopgave en stellen deze (indien nodig) bij.
- h. Rijk, provincies en gemeenten spannen zich in om de financiële middelen beschikbaar te krijgen voor de uitvoering van deze herstructureringsopgave.

Het is de rol van het rijk om:

- f. Aan te tonen dat de moderniseringsbepaling¹ ook bij herstructurering van bedrijventerreinen van toepassing is.
- g. Eenmalig in samenwerking met provincies en gemeenten een uitvoeringsprogramma herstructurering bedrijventerreinen 2010 – 2020 op te stellen om een inhaalslag te maken.

Het is de rol van de provincies om:

- h. In samenwerking met gemeenten en rijk in 2009 een uitvoeringsprogramma herstructurering bedrijventerreinen 2010 – 2020 per provincie op te stellen om een inhaalslag te maken..
- i. Gemeenten te ondersteunen bij het opstellen en uitvoeren van herstructureringsplannen.
- j. Er voor te waken dat nieuwe veroudering ontstaat en zich in te spannen dat eventuele nieuwe veroudering wordt aangepakt.

Het is de rol van de gemeenten om:

- k. In samenwerking met rijk en provincies in 2009 een uitvoeringsprogramma herstructurering bedrijventerreinen 2010 – 2020 per provincie op te stellen om een inhaalslag te maken.
- l. In regionaal verband herstructurering mee te nemen als onderdeel van de regionale planning.
- m. Herstructureringsplannen op te stellen en uit te voeren.
- n. Er voor te waken dat nieuwe veroudering ontstaat en zich in te spannen dat eventuele nieuwe veroudering wordt aangepakt.
- o. Regulier onderhoud (facelifts) van de openbare ruimte van bedrijventerreinen uit te voeren om veroudering van het terrein tegen te gaan.

V. Kwaliteit van bedrijventerreinen

Wij streven naar een optimaal gebruik van de ruimte op bedrijventerreinen dat past binnen de gekozen kwaliteit van het terrein. Het behalen van ruimtewinst (intensivering) is daarmee wel afhankelijk van de gewenste ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid.

Wij spreken daarom het volgende af:

Het is de rol van het rijk om:

- a. Maatregelen te stimuleren die ruimtewinst, ruimtelijke kwaliteit en economische kwaliteit bevorderen. Het rijk onderschrijft dat een uitgifteprotocol een middel kan zijn om kwaliteit te borgen.

¹ Bij een bestemmingsplan kunnen gebieden worden aangewezen waarbinnen de daar aanwezige bouwwerken dienen te worden gemoderniseerd of vervangen door gelijksoortige bebouwing van gelijke of nagenoeg gelijke bouwmassa. Zolang deze modernisering of vervanging niet is verwezenlijkt, wordt het gebruik van die bouwwerken aangemerkt als afwijkend van het plan (artikel 3.5, Wro)

Het is de rol van de provincies om:

- b. Samen met gemeenten te zorgen dat het aanbod aan bedrijventerreinen zoveel mogelijk aansluit bij de economische sectoren die ruimte zoeken en voldoet aan de ruimtelijke kwaliteitseisen van bedrijven, omgeving (landschappelijke inpassing) en overheden.
- c. In plannen voor nieuwe bedrijventerreinen kritisch te kijken naar een zo optimaal mogelijke inrichting die past bij de gewenste ruimtelijke kwaliteit en duurzaam van karakter is.
- d. In plannen voor herstructurering daarnaast ook kritisch te kijken naar herverkaveling, sloop en de (interne) ontsluiting.
- e. Maatregelen te stimuleren die ruimtewinst en kwaliteit bevorderen. Provincies onderschrijven dat een uitgifteprotocol een middel kan zijn om kwaliteit te borgen.

Het is de rol van de gemeenten om:

- e. Bedrijventerreinen aan te bieden voor de economische sectoren die ruimte zoeken.
- f. Bedrijventerreinen te laten voldoen aan de ruimtelijke kwaliteitseisen van bedrijven, omgeving (landschappelijke inpassing) en overheden.
- g. Te streven naar zo optimaal mogelijk ingerichte bedrijventerreinen die passen bij de gewenste kwaliteit en duurzaam van karakter zijn.
- h. Desgewenst uitgifteprotocollen voor bedrijventerreinen op te stellen.

VI. Monitoring van de uitgifte, herstructurering en kwaliteit van bedrijventerreinen

Een goede monitoring van het aanbod en de kwaliteit aan bedrijventerreinen is nodig. Hiervoor bestaat de landelijke IBIS-monitor.

Wij spreken daarom het volgende af:

Het is de rol van het rijk om:

- a. Samen met de provincies en gemeenten een kwaliteitsslag te maken met IBIS om deze beter aan te laten sluiten op de wensen van rijk, provincies en gemeenten.
- b. Samen met de provincies de mogelijkheden te onderzoeken om IBIS en provinciale monitors zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten.

Het is de rol van de provincies om:

- c. Elk jaar de benodigde gegevens te verzamelen bij gemeenten om IBIS zo volledig mogelijk te laten zijn.
- d. De geactualiseerde definities te gebruiken bij het monitoren van het aanbod aan bedrijventerreinen. Deze lijst met definities wordt bij het convenant toegevoegd.

Het is de rol van de gemeenten om:

- e. Elk jaar de benodigde gegevens aan provincies aan te leveren om IBIS zo volledig mogelijk te laten zijn.